

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF REGULATORY AND ORGANIZATIONAL SUPPORT OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES IN THE FIELD OF SECURITY

Шабета С.А., провідний науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України

У даній статті здійснено аналіз законодавчих актів та теоретичних положень щодо сучасного стану та перспектив розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері безпеки держави, встановлено чинні тенденції і обґрунтовано її основні напрямки та перспективи. Обґрунтовано, що правоохоронні органи займають центральне місце в здійсненні правоохоронної діяльності, позаяк спеціально займаються вирішенням такого роду питань. У статті автором аналізуються наукові позиції щодо трактування термінів «правоохоронні органи» та «правоохоронна діяльність». Автором зазначається, що правоохоронні органи – це державні органи, які наділяються владними повноваженнями відповідно до чинного законодавства та здійснюють правоохоронну діяльність в межах своєї компетенції. Також автором виділено та проаналізовано основні ознаки правоохоронної діяльності, подано визначення поняття правоохоронної діяльності. Виокремлено основні ключові завдання (напрями) правоохоронної діяльності в даний час: активізація боротьби зі злочинністю, оздоровлення кримінальної обстановки в країні, забезпечення встановленого законами і підзаконними актами правопорядку, державної та громадської безпеки в широкому сенсі. Зазначено, що систему нормативних актів, які регламентують діяльність правоохоронних органів у сфері забезпечення безпеки держави, можна поділити на закони та підзаконні акти, а залежно від юридичної сили та статусу правоохоронного органу держави, який видає той чи інший нормативний акт, можна розділити на такі рівні. Проаналізовано, що необхідним з точки зору юридичної техніки та для заповнення прогалів в законодавстві є розробка та прийняття спеціального закону, який би регламентував правоохоронну діяльність, закріпивши при цьому систему правоохоронних органів, а також правове та організаційне забезпечення правоохоронної діяльності у сфері безпеки держави.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, організаційне забезпечення, правоохоронна діяльність, правоохоронні органи, безпека держави.

This article analyzes the legislative acts and theoretical provisions on the current state and prospects of development of legal and organizational support of law enforcement in the field of state security, identifies existing trends and substantiates its main directions and prospects. It is substantiated that law enforcement agencies occupy a central place in the implementation of law enforcement activities, as they are specifically engaged in resolving such issues. The author analyzes the scientific positions on the interpretation of the terms “law enforcement agencies” and “law enforcement activities”. The author notes that law enforcement agencies are state bodies that are empowered in accordance with current legislation and carry out law enforcement activities within their competence. Also, the author highlights and analyzes the main features of law enforcement, provides a definition of law enforcement. The main key tasks (directions) of law enforcement activity at present are singled out: intensification of fight against crime, improvement of a criminal situation in the country, maintenance of the law and order established by laws and by-laws, state and public safety in a wide sense. It is noted that the system of normative acts regulating the activity of law enforcement bodies in the field of state security can be divided into laws and bylaws, and depending on the legal force and status of the law enforcement body issuing a normative act, it can be divided into such levels. It is analyzed that it is necessary from the point of view of legal technique and to fill gaps in the legislation to develop and adopt a special law that would regulate law enforcement, while consolidating the system of law enforcement agencies, as well as legal and organizational support of law enforcement.

Key words: normative-legal maintenance, organizational maintenance, law-enforcement activity, law-enforcement bodies, state security.

Постановка проблеми. Діяльність державних органів загалом охоплює різні сфери життя суспільства. До них, зокрема, безпосередньо або опосередковано належить вирішення питань державної внутрішньої і зовнішньої політики, розвитку економіки, добробуту населення, створення умов для підтримки обороноздатності, розвитку науки, культури, освіти, забезпечення правопорядку, виконання інших важливих функцій, особливо що стосується забезпечення безпеки держави. Варто зазначити, що правоохоронні органи займають центральне місце в здійсненні правоохоронної діяльності, позаяк спеціально займаються вирішенням такого роду питань. Правоохоронні органи, являючись частиною механізму державного управління, несуть основний тягар із забезпечення нормального функціонування держави та життєдіяльності суспільства. Рівень правопорядку безпосередньо залежить від активності та ефективності діяльності правоохоронних органів. Від якості державного управління в кінцевому результаті залежить рівень життя населення. У зв'язку із цим саме ефективність діяльності правоохоронних органів є основним стратегічним напрямком не лише забезпечення якості життя, але і безпеки країни. Правоохоронні органи є важливою складовою частиною державного механізму, які уповноважені державою на професійне здійснення

охорони та захисту основ конституційного ладу, в тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, а також законності та правопорядку, забезпечення чого є одним із ключових факторів розбудови в Україні демократичної соціальної правової держави й функціонування громадянського суспільства. Разом із тим наявний стан організації правоохоронних органів через низку проблем теоретико-методологічного й нормативно-правового характеру наразі характеризується ситуативністю формування правоохоронних органів, неузгодженістю й непослідовністю їхньої діяльності, відсутністю комплексного бачення правового та організаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів, а також перспектив її розвитку. В свою чергу, усе це вимагає трансформації організації та діяльності правоохоронних органів щодо напряму побудови цілісної структурованої системи, поглибленої інтеграції у правоохоронну діяльність принципів верховенства права, конституційної законності й додержання прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, вироблення єдиної державної політики у правоохоронній сфері [1, с. 91]. З огляду на це і вбачаються актуальними питання сучасного стану та перспектив розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового регулювання та організаційного забезпечення правоохоронних органів висвітлювалися у працях багатьох як науковців, так і практиків. Для написання даної статті науково-теоретичну базу склали праці таких науковців, як: І. Бойко, К. Гуценко, В. Дубінчак, О. Ільченко, М. Ковалів, М. Криштанович, І. Крицак, В. Молдован, О. Нікітенко, О. Резнік, С. Россоха, О. Соколенко, Р. Шай та ін. **Формулювання мети статті.** Метою даної статті є дослідження сучасного стану та перспектив розвитку нормативно-правового та організаційного забезпечення правоохоронної діяльності у сфері безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення національної безпеки країни є першочерговим завданням будь-якої держави. Одним із найвагоміших показників рівня цивілізованості суспільства є реальний механізм забезпечення прав і свобод людини. Людина має отримати від держави ефективний захист не лише в нормативно-правовому забезпеченні, але й практичному. Тому більшість країн світу працюють над удосконаленням нормативно-правового регулювання та організації в діяльності правоохоронних органів. Варто відзначити, що поняття, виражене в словосполученні «правоохоронна діяльність», ще, можна сказати, «не усталене». Навколо нього тривають різні обговорення, сутички, дискусії, атакою не сприяє конкретизації даного поняття відсутність чітких установок в чинному законодавстві. Як відомо, серед різних вчених існують різні визначення поняття правоохоронної діяльності. Таке, що звичне і часто зустрічається в літературі трактування – це діяльність правоохоронних органів, суду, прокуратури, спрямована на підтримання законності та порядку і, в першу чергу, на боротьбу зі злочинністю. Названа діяльність регулює поведінку людей та організацій. В цілому правоохоронна діяльність багатоаспектна. Вона включає в себе охорону будь-яких законних прав і інтересів громадян, держави, громадських організацій у всіх сферах життя суспільства, безпеки держави загалом. Характеризуючи поняття «правоохоронна діяльність», важливо мати на увазі, що в нього нерідко вкладається різний зміст. Так, для одних фахівців-практиків дана діяльність – це те, що робиться компетентними державними органами у сфері боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями (ставиться знак рівності між поняттям правоохоронної діяльності та поняттям боротьби зі злочинністю, правопорушеннями). Для інших – це забезпечення громадського порядку в громадських місцях, на вулицях, контроль за правильним проведенням масових заходів тощо. Однією із визначальних проблем розуміння правоохоронної діяльності та функціонування відповідних органів є суперечливе нормативно-правове регулювання вказаної сфери. Отож поряд із розробкою та прийняттям нових нормативно-правових актів і внесенням змін до вже чинного правового регулювання імплементація у законодавство з питань організації правоохоронних органів та практику правоохоронної діяльності відповідних міжнародно-правових стандартів також становить один із ключових напрямків розвитку правоохоронної діяльності. Поміж усіх діючих державних структур, які так чи інакше забезпечують безпеку держави, необхідно виокремити правоохоронні органи. Правоохоронні органи символізують присутність держави в нашому повсякденному житті, її здатність втрутитися і захистити, коли такий захист потрібен. Вони можуть бути також символом цілісності суспільства і його відданості цінностям честі, обов'язку, уособлюють монополію держави на застосування примусу, що, в свою чергу, є необхідною умовою забезпечення ефективної дії права, а також покликані стримувати суспільство від вчинення злочинів, аморальних дій, злих намірів, змов та інших протиправних дій [2, с. 169]. Так, беззаперечним є той факт, що правоохоронні органи України є суб'єктами забезпечення безпеки

держави. Інститут правоохоронних органів в умовах глобалізації має велике значення і повинен відповідати світовому рівню. На цьому етапі глобалізаційного розвитку працівники правоохоронних органів мають добре володіти кваліфікаційними навичками та вміннями, для того щоб конкурувати на світовому ринку праці [3, с. 221]. Слід зазначити, що в Україні поняття «правоохоронні органи» набуло широкого вжитку після прийняття Конституції України. Так, як зазначає у своїй роботі О.І. Нікітенко, що Конституція в будь-якій країні, суспільстві відіграє особливу роль. Верховенство Основного Закону України, зумовлене установчим характером, її найвищою в системі нормативно-правових актів юридичною силою, сконцентрованою оціальних сподівань, має владно організуючий та багато функціональний характер, його основна роль полягає гарантуванні прав і свобод людини, громадянину та забезпеченні правоохоронними органами внутрішньої безпеки держави [4, с. 57]. У нормах Конституції України передбачається, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України є прерогативою відповідних військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом. Так, відповідно до ч. 3 ст. 17 поняття «правоохоронні органи» вживається лише раз, де спеціальне авдання щодо забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на «відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [5]. Відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України від 23.12. 1993р. № 3781-ХІІ «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» до правоохоронних органів належать органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [6]. В.М. Дубінчак у своїй роботі зазначає, що правоохоронні органи – це узгоджена система уповноважених суб'єктів, які є елементом механізму держави, що здійснює виконання правоохоронних функцій відповідно до вимог чинного законодавства України [7, с. 157]. В.В. Молдован тлумачить правоохоронні органи як важливу ланку в системі органів держави України, мета, завдання та функції якої полягають у забезпеченні законності та правопорядку в усіх сферах життєдіяльності держави [8, с. 75]. Правоохоронний орган, як зазначає у своїй роботі М.В. Ковалів, може бути визначено як орган державної влади, метою утворення та основним напрямом діяльності якого є виконання на професійній основі повноважень щодо реалізації правоохоронної функції держави згідно до чинного матеріального та процесуального законодавства [9, с. 171]. На підставі вище зазначеного варто погодитися із думкою А.В. Ільченко, який зазначає, що загалом в юридичній науці характерними рисами правоохоронних органів є [10, с. 97]: наявність можливості безпосереднього застосування різних заходів примусу; здійснення ними певних функцій, які полягають в такому: забезпечення законності та охорони правопорядку в суспільстві, боротьба з правопорушеннями, охорона законних прав та інтересів громадян, юридичних осіб, суспільства та держави в цілому, які в сукупності називають «правоохоронною діяльністю»; наявність відповідних державно-владних повноважень для виконання зазначених функцій, зокрема можливості видавати нормативно-правові акти регулятивного характеру, обов'язкові для виконання тим, кому вони адресуються; особливий державний контроль і нагляд за здійсненням їхньої діяльності на основі і в порядку, передбаченим законом. На наш

погляд, правоохоронні органи – це державні органи, які наділяються владними повноваженнями відповідно до чинного законодавства та здійснюють правоохоронну діяльність в межах своєї компетенції. Ще одним важливим аспектом розуміння правоохоронних органів є визначення співвідношення даного поняття з правоохоронною діяльністю. На думку В.М. Дубінчак, правоохоронна діяльність виступає системоутворюючим чинником системи правоохоронних органів, і для здійснення якої держава і створює правоохоронні органи [11, с. 15]. С.В. Россоха у своїй роботі зазначає, що під правоохоронною діяльністю варто розуміти закріплену в нормативно-правових актах діяльність спеціально уповноважених державних органів щодо примусового забезпечення правового порядку на основі балансу інтересів особи, суспільства та держави [12, с. 9]. К. Гуценко та ряд науковців визначають правоохоронну діяльність як державну, що здійснюється для охорони права спеціально уповноваженими органами через застосування юридичних заходів впливу відповідно до закону та при неухильному дотриманні встановленого законодавством порядку [13, с. 10–14]. Під правоохоронною діяльністю, на думку Р.Я. Шай, варто розуміти правозастосовчу діяльність з охорони права спеціально уповноважених на те органів за встановленою в законі процедурою, що полягає в розгляді юридично значущих справ, виявленні правопорушень та обвинуваченні осіб, винних у їх вчиненні, у застосуванні до правопорушників примусових заходів, встановлених законом, а також у представництві та захисті прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб [14, с. 15]. З урахуванням зазначеного правоохоронну діяльність можна визначити як державну діяльність, яка здійснюється спеціально уповноваженими державними правоохоронними органами, спрямованими на охорону прав, встановленого законодавством правопорядку з використанням відповідних юридичних заходів впливу до порушників у суворій відповідності із законом та з дотриманням встановлених законодавством правил (процедур). До характерних ознак правоохоронної діяльності можна віднести такі: а) правоохоронна діяльність може здійснюватися тільки на основі закону і відповідно до його норм, а за необхідності – і в процесуальній формі. Порушення вимог закону при її проведенні може виявитися саме по собі правопорушенням, що тягне кримінальну, адміністративну, дисциплінарну відповідальність; б) в основі проведення правоохоронної діяльності органами виконавчої влади в кожному випадку її здійснення повинен знаходитися конкретний факт, привід, підстава, наприклад, повідомлення про вчинення правопорушення або про необхідність його попередження (саме дана підстава надає можливість правоохоронним органам втручатися в життя, роботу як окремих громадян, різних державних органів, так і різних громадських, творчих об'єднань, спілок, організацій); в) правоохоронну діяльність в органах виконавчої влади здійснюють органи воєнізовані і збройні, що відносяться до державних воєнізованих формувань; г) правоохоронну діяльність в органах виконавчої влади можуть здійснювати тільки особи, які перебувають на службі у відповідних правоохоронних органах, що мають військове або спеціальне звання та освіту, а також навички в даній сфері; д) для співробітників і військовослужбовців, які здійснюють правоохоронну діяльність, встановлено особливий порядок проходження служби, заснований на єдиноначальності і суворій субординації; е) прийняті законні рішення при здійсненні правоохоронної діяльності органами виконавчої влади є заходами юридичного впливу, заснованими на законі, у зв'язку з порушенням якого мало місце втручання відповідних органів і підлягають обов'язковому виконанню всіма посадовими особами та громадянами. Актуальним залишається питання нормативно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів. Так, М. Криштанович з цього приводу у своїй

роботі відзначає, що рівень нормативно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів є важливим фактором забезпечення безпеки держави [15, с. 170]. Що стосується характеристики нормативно-правового регулювання, яке має безпосереднє відношення до забезпечення безпеки держави правоохоронними органами, то варто зауважити, що багато положень, які закріплені в законодавчих актах, нерідко уточнюються та розвиваються в приписах наказів, інструкцій, вказівок. Вони можуть видаватися правоохоронними органами, але тільки на основі закону та в суворій відповідності до закону. У свою чергу, систему нормативних актів, які регламентують діяльність правоохоронних органів у сфері забезпечення безпеки держави, можна поділити на закони та підзаконні акти, а залежно від юридичної сили та статусу правоохоронного органу держави, який видає той чи інший нормативний акт, можна розділити на п'ять рівнів. Перший рівень серед нормативних актів займає Конституція України [5], тому що в багатьох її статтях вирішуються питання організації та діяльності правоохоронних органів, закріплюються конституційні принципи організації та їхньої діяльності із забезпечення державної безпеки. До другого рівня нормативних актів належать міжнародно-правові акти та міждержавні угоди, учасницею яких є Україна та які посідають вагоме місце в регулюванні правоохоронної діяльності щодо забезпечення безпеки держави, особливо у зв'язку з активною інтеграцією України до Європейського Співтовариства. Серед їх числа варто виділити Загальну декларацію прав людини, ухвалену Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року [16], Європейську Конвенцію з прав людини 1950 року [17], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року [18], які ратифіковані та є обов'язковими до виконання на території України. Третій рівень нормативно-правових актів належить законам, що регулюють діяльність правоохоронних органів та які умовно можна поділити на такі види: – закони, якими визначаються загальні засади діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення безпеки держави; – закони, якими регулюються певні напрями діяльності правоохоронних органів («Про запобігання корупції» [19], «Про оперативно-розшукову діяльність» [20] тощо); – закони, якими закріплюються гарантії правового та соціального захисту суб'єктів судової, правоохоронної та правозахисної діяльності («Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» [6] «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [21] тощо). Четвертий рівень нормативних актів належить постановам Верховної Ради України та указам Президента України з питань організації діяльності правоохоронних органів. До п'ятого рівня нормативних актів відносять постанови Кабінету Міністрів України щодо організації діяльності правоохоронних органів. Шостий рівень закріплений за нормативними актами правоохоронних органів України, які регулюють правоохоронну діяльність щодо забезпечення безпеки держави. Таким чином, правове регулювання діяльності правоохоронних органів у сфері безпеки України, як зазначає І. Бойко у своїй роботі, забезпечується за допомогою спеціально створеного державного механізму, який базується на Основному Законі України, складовим елементом якого є чинні норми права, закріплені в законах та інших правових актах, які регламентують значною кількістю нормативних актів, які відрізняються один від одного за багатьма ознаками, а саме: назвою, порядком прийняття, юридичною силою, набрання чинності тощо [22, с. 111]. Ключовими завданнями (напрямами) правоохоронної діяльності в даний час є, наприклад: активізація боротьби зі злочинністю, оздоровлення кримінальної обстановки в країні, забезпечення встановленого законами і підзаконними актами правопо-

рядку, державної та громадської безпеки в широкому сенсі. Реалізація цих завдань залежить від багатьох факторів, в тому числі не лише від правоохоронних органів, які безпосередньо здійснюють правоохоронну діяльність, але й від служб, які забезпечують реалізацію даної діяльності. Тобто, як зазначається в літературі, діяльність правоохоронних органів у сфері забезпечення безпеки держави буде ефективною у випадку належного співробітництва правоохоронних органів на всіх рівнях їх діяльності, оскільки пріоритет лише одного рівня негативно позначиться на захисті безпеки держави [23, с. 140].

Висновки. Ураховуючи все вищезазначене, необхідно підкреслити, що в сучасних умовах, що характеризуються прагненням побудови правової держави і демократизацією суспільних відносин в Україні, правильне розуміння сутності правоохоронної діяльності, нормативного та організаційного її регулювання є найважливішим чинником, що сприяє підвищенню ефективності здійснення діяльності, спрямованої на забезпечення і захист прав та свобод особистості, інтересів суспільства і держави. Також ми вважаємо, що в законодавстві України повинно бути створено єдність правових та організаційних основ в правоохоронних органах. Окрім цього, необхідним з точки зору юридичної техніки та для заповнення прогалів в законодавстві є розробка

та прийняття спеціального закону, який би регламентував правоохоронну діяльність, закріпивши при цьому систему правоохоронних органів, а також правове та організаційне забезпечення правоохоронної діяльності в сфері безпеки держави. Таким чином, в сучасних умовах вирішення поставлених завдань можливо за таких умов: визначення (встановлення) принципів вихідних положень устрою організаційно-штатних структур органів виконавчої влади, які здійснюють правоохоронну діяльність, спрямовану на забезпечення правопорядку; ефективної взаємодії правоохоронних та інших органів державної влади при виконанні покладених на них правоохоронних функцій (завдань); внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, які сприяють докорінному покращенню даної діяльності, зокрема щодо сприяння правоохоронним органам у боротьбі з різними правопорушеннями; формування, розвитку і вдосконалення нових юридичних та науково-технічних засобів, методів та прийомів, спрямованих на протидію всім правопорушенням, забезпечення правопорядку, особистої, громадської та державної безпеки; розвитку і нормального забезпечення фінансової і матеріально-технічної бази для активного здійснення даної діяльності правоохоронними органами; створення і реалізації ефективної кадрової політики в системі органів виконавчої влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соколенко О.Л. Перспективи розвитку системи та діяльності правоохоронних органів. *Право і суспільство*. 2012. № 5. С. 90–96.
2. Кріцак І.В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2009. № 3. С. 365–372.
3. Шай Р. Перспективи модернізації правоохоронних органів в умовах глобалізації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки* : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2017. № 861. С. 219–224.
4. Нікітенко О.І. Основні акти регулювання діяльності правоохоронних органів із забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 32. Том 3. С. 56–59.
5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12. 1993р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
7. Дубінчак В.М. Правоохоронна діяльність: сутність, суб'єкти, засоби забезпечення (теоретико-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ: нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 425 с.
8. Молдован В.В. Правоохоронні органи. Курс лекцій : навч. посіб. Київ : Юмана, 1998. 160 с.
9. Ковалів М.В. Адміністративно-правове регулювання діяльності правоохоронних органів у демократичній державі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 166–173.
10. Ільченко О.В. Визначення системи державних правоохоронних органів України та їх місце в системі органів державної влади. *Юридична наука: політичні, економічні та соціальні витoki сьогодення*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (01-02 грудня 2011 р.). Київ : Центр правових наукових досліджень. 2011. С. 96–98.
11. Дубінчак В.М. Правоохоронна діяльність: сутність, суб'єкти, засоби забезпечення (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень». Київ : Нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2010. 20 с.
12. Россоха С.В. Правоохоронні органи держави в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2016. 20 с.
13. Гуценко К.Ф. Правоохранительные органы: вопросы и ответы. Москва, 1998. С. 10–14.
14. Шай Р.Я. Природа та сутність правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2014. № 5. С. 10–16.
15. Криштанович М. Нормативно-правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері забезпечення національної безпеки України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 1(20). С. 165–174.
16. Загальна декларація прав людини, схвалена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнародний документ від 4 листопада 1950 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
19. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10. 2014р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
20. Про оперативну-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
21. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 1. Ст. 51.
22. Резнік О.М. Рівні та напрями діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Право і безпека*. 2017. № 4(67). С. 136–141.
23. Бойко І. Правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 9. С. 105–113.